

Haruki Murakami'nin 'Çin'e Giden Yavaş Gemi'¹ Öyküsünde 'Öteki' Bağlamında Azınlıkların Temsili

*Representation of Minorities in the Context of the 'Other' in Haruki Murakami's 'Slow Boat to China'**

Aytemis DEPCI

Asist. Prof., Iskenderun Technical
University, School of Foreign Languages,
Department of Foreign Languages,
Iskenderun,
Dr. Öğr. Üyesi, Iskenderun Teknik
Üniversitesi, Yabancı Diller
Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü,
Hatay, Türkiye
aytemis.depci@iste.edu.tr
ORCID 0000-0002-6536-9584

Ayşe Nur TEKMEK

Prof., Ankara University, Faculty of
Languages, History and Geography,
Japanese Language and Literature
Department,
Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve
Tarih Coğrafya Fakültesi, Japon Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı,
Ankara, Turkey
tekmen@ankara.edu.tr
ORCID 0000-0001-8167-3378

Article Information/Makale Bilgisi

Cite as/Atıf: Depci, A. and Tekmen, A. N. (2023). Representation of minorities in the context of the 'other' in Haruki Murakami's 'Slow Boat to China'. *Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute*, 59, 129 – 152.

Depci, A. ve Tekmen, A. N. (2023). Haruki Murakami'nin 'Çin'e Giden Yavaş Gemi' öyküsünde 'öteki' bağlamında azınlıkların temsili. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 59, 129 – 152.

¹ Öykünün orijinal başlığı 「中国行きのスロウボート」 Chuugoku yuki no surō bōto'dur. Öykünün başlığı ve öyküden alıntılanan bölümler makalenin yazarları tarafından Türkçeye kazandırılmıştır. Japonca'nın Latin alfabesinde yazılmasında Hepburn sistemi kullanılmış olup uzun okunan ünlü seslerde uzun okunması gerektiğini belirtmek için harf üstü çizgi kullanılmaktadır.

Article Types / Makale Türü: Research Article/Araştırma Makalesi

Received/Geliş Tarihi: 05 January/05 Ocak 2023

Accepted/Kabul Tarihi: 20 February/20 Şubat 2023

Published/Yayın Tarihi: 31 March/31 Mart 2023

Pub Date Season/Yayın Sezonu: March/Mart

Issue/Sayı: 59 **Pages/Sayfa:** 129 - 152

Plagiarism/İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software./ Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Ethical Statement/Etik Beyan: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited/ Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Aytemis DEPCI- Ayşe Nur TEK MEN).

Grant Support/Finansman: The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır./ Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Haruki Murakami'nin 'Çin'e Giden Yavaş Gemi' Öyküsünde 'Öteki' Bağlamında Azınlıkların Temsili

Öz

Makalede, Haruki Murakami'nin Çin'e Giden Yavaş Gemi adlı öyküsündeki Japon başkişinin hayatının üç farklı döneminde karşılaştığı toplumun dışlamasına maruz kalmış Japonya'da yaşayan üç Çinli karakter ile ilgili deneyimleri postkolonyalizm ve oryantalistdeki "öteki" kavramı ile ilişkilendirilerek irdelenmektedir. Kolonyal söylemin haklı göstermeye çalıştığı uygulamalar sonucu bir toplumun içindeki farklı kimlikler ve kültürler daha aşağı görülerek, bilinçli ya da bilinçsizce bu bireyler üzerinde baskı oluşturulmaktadır. Öyküde toplumsal pratikler ve oryantalist söylemin etkisi ile 'öteki' konumunda olan karakterlerin toplumdan uzaklaşarak toplumun dışında kaldıkları görülmektedir. Başkişinin bu karakterler ile ilgili deneyimleri ve yaşadığı yabancılaşma duygusunun postkolonyal ve oryantalist söylemin ele aldığı öteki sorunu üzerinden değerlendirilmesi makalenin amacını oluşturmaktadır. Makalede öyküdeki Çinli karakterler bağlamında azınlıklara yönelik önyargılı bakış ve yabancılaştırılmaları oryantalist söylemin etkisi ve postkolonyal yöntem ışığında tahakkümün sosyal hayatta deneyimlenmesinin izleri sürülerek açıklanmıştır. Japon toplumunun algısında etnik etiketin etkisi ve başkişinin bilinçdışında ötekiye karşı oluşturduğu kültürel önyargılar ve ayrımcılık nedeniyle başkişinin kendi toplumuna yabancılaştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Öteki, yabancılaşma, postkolonyalizm, oryantalist, Japon edebiyatı.

Representation of Minorities in the Context of the 'Other' in Haruki Murakami's 'Slow Boat to China'

Abstract

In this study, the experience of the protagonist in three phases of his life with three Chinese characters, living in Japan and exposed to the social exclusion, are examined in the story of *Slow Boat to China* of Haruki Murakami, in relation to the concept of the "other" in postcolonialism and orientalism. The different identities and cultures in a society have been consciously or unconsciously suppressed while considering downward as a consequence of the practices that colonial rhetoric is trying to justify. In the story, the characters in the position of other, have been removed from the society as inferior other due to the orientalist discourse and the practices of society. The purpose of the study is to discuss the experiences of the protagonist with these characters, and his alienation, elaborating the issue of other described by postcolonial and orientalist discourse. In the paper, the prejudiced view regarding minorities - in this sense the Chinese characters- and their alienation have been explored in the light of the postcolonial method and orientalist discourse while tracing the experience of domination in social life. It has been concluded that the protagonist is alienated from his own society due to the effect of the ethnic label in the perception of the Japanese society and the cultural prejudices and discrimination that the protagonist creates against the other in his own subconscious.

Keywords:

Other, alienation, postcolonialism, orientalism, Japanese literature.

Giriş

Çağdaş Japon yazar Haruki Murakami 村上春木 eserlerinde sistemin bireyler üzerindeki emperyalist hegemonyası üzerine odaklanmakta ve özellikle Yaban Koyununun İzinde 羊をめぐる冒険 (1982), Zemberek Kuşunun Güncesi, ねじまき鳥クロナニクル (1994-1995), Kumandanı Öldürmek 騎士団長殺し (2017) gibi romanlarında Japonya'nın Asya'yı kolonileştirmesini ve sömürgeleştirici gücün acımasız etkisini kurgusal boyutta ele almaktadır. Yazarın Fare üçlemesi olarak da bilinen üçüncü romanı olan Yaban Koyunun İzinde romanı Japonya'nın kuzeyinde yaşayan yerli halk olan Ainu halkının konumu ve Japonya'nın 1930'lu yıllardaki Kıta Çin'e olan politikası² gibi motifler ile bezelidir. Zemberek Kuşunun Güncesi adlı romanında II. Dünya Savaşı sırasında Japonya'nın Mançurya'yı işgalinin rahatsız edici sahnelerini etkileyici bir şekilde tasvir eden yazar, Çin ve Japonya arasındaki tarihsel meselelere değinmektedir (Murakami: 1994)³. Murakami, savaşın şeytani doğasını içeren sahnelerin kurgulandığı Kumandanı Öldürmek (2017) romanında Nanking katliamına dikkat çekerek bir Japonun bakış açısı ile savaş sonrası travmayı ele alırken, Filin Yitişi 象の消滅 (1993) adlı öykü seçkisi içinde yer alan Çin'e Giden Yavaş Gemi (1980) adlı öyküsünde ise modern Japonya'nın çok etnikli sosyal gerçekliğini gözler önüne sermekte ve asimile edilen Çinli azınlığın yaşadığı yabancılaşmaya postkolonyal bir eleştiri getirmektedir. Çin'e Giden Yavaş Gemi 中国行きのスロウ・ボート (1980), Murakami'nin ilk defa Çin - Japon ilişkilerine ve Japonya'nın Çin politikasına gönderme yaptığı eseri olması itibariyle yazarın ovresinde ayrı bir önem taşımaktadır.

Doğulu olmasına rağmen emperyalist kimliği içselleştiren Japonya'nın yazınında postkolonyal ve oryantalist söylemin etkisi ile kaleme alınmış edebi eserler ile bu eserler üzerinden yapılan çeşitli incelemeler bulunmaktadır. Japon edebiyatında postkolonyal ve oryantalist söylemin hâkim olduğu eserler üzerine Güven (2018)'in çalışmaları önemli bir yere sahiptir. Güven (2018, s. 23-25), Ikezawa Natsuki'nin 池澤夏樹 Ağabeyine Çiçek Taşıyan Kız 花を運ぶ妹 romanında yazarın şarkiyatçı/oryantalist ideolojinin bir eleştirisini yaptığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, Pinnington ise (2006, s. 76) Tanizaki Junichiro'nun 谷崎潤一郎 Bebeğin Ağıtı 人形の嘆き adlı eserindeki oryantalist unsurları değerlendirmektedir. Depci (2021, s. 143-163) ise, Murakami'nin Yaban Koyununun İzinde

2 1930'larda Çin- Japon ilişkileri iyice gerilir (Boyd, 2002; Morley, 1983; Peattie, 1975; Shimada, 1963; Sugihara, 1997; Wilson, 2002:1-11). Eylül 1931'de Japonlar, Çin'in Mançurya eyaletini işgal etmiş ve Mançukuo'yu bir kukla devlet olarak kurmuşlardır. Temmuz 1937'de Pekin yakınlarındaki Marco Polo Köprüsü'ne yapılan Japon saldırısı ile Japon ordusu Kuzey Çin'de, Yangtze Vadisi'nde ve kıyı boyunca ilerleme göstermiştir. Japonlar, Aralık 1941'de Hong Kong'u ve Şangay'ı işgal ederek İngiltere'nin gayri resmi Çin imparatorluğunu fiilen sona erdirdiler (The National Archives).

3 "Kaçan Çinli askerler üniformalarını çıkarıp halkın arasına saklandılar. Böyle olunca kimin düşman olduğunu anlayamadık. Bu yüzden haydutları ve başıboşları avlayarak pek çok masum insanı öldürüp yiyecekleri yağmaladık" (Murakami, 1994-I: 310). Zemberek Kuşunun Güncesi romanından yapılan bu alıntı savaş zamanı Japon askerlerin masumları da katlettiklerini göstermektedir.

adlı romanında yazarın Japonya'nın kolonyal geçmişine vurgu yaptığını öne sürerek eserde postkolonyal söylemin izlerinin bulunduğunu ve romandaki koyun imgesinin ise emperyalizm, sömürü, kapitalizm ve modernizm gibi unsurları simgelediğini ortaya koymaktadır.

Bu makalede ise çağdaş Japon yazar Haruki Murakami'nin Çin'e Giden Yavaş Gemi adlı öyküsündeki ötekileştirilme postkolonyalizm ve oryantalizmdeki "öteki" kavramı bağlamında ele alınmaktadır. Çalışmada öncelikle postkolonyal kuram ve oryantalizm kavramlarına kısaca değinildikten sonra bu kuramların "öteki" kavramı ile ilişkisi irdelenmektedir. Bu makalenin amacı eserde ele alınan Batının hegemonyasında dayatılmış çarpık doğu temsilleri yüzünden uzaklaşan ve ötekileştirilen karakterlerin Japon toplumundaki yerini postkolonyal ve oryantalist söylem üzerinden incelemek ve öyküdeki azınlıkların Japon toplumunda maruz kaldıkları önyargılı bakışı ortaya koymaktır. Murakami'nin eserindeki yabancılaşma olgusunun öteki imajı bağlamında postkolonyal söylem üzerinden ele alınması ile Murakami çalışmalarına yeni bir bakış açısı getirilmesi hedeflenmektedir.

1. Çin'e Giden Yavaş Gemi Öyküsünün Ana Hatları

Öyküde başkışı, çocukluk, ilk gençlik ve 30'lu yaşlar olmak üzere hayatının 3 farklı döneminde karşılaştığı farklı yaşlarda ve cinsiyetteki 3 farklı Çinli ile olan deneyimlerini anlatır. Başkışının ilk tanıştığı Çinli, ilkokuldayken bir deneme sınavı için gittiği bir okuldaki gözetmen öğretmendir. Kırk yaşından fazla göstermeyen ve elinde bastonu ile hafif aksayan bu Çinli öğretmenin yaptığı konuşma başkışının hafızasında yer etmiştir. Başkışının gittiği okul şehir merkezinden uzakta ve sadece Çinli öğrencilerin alındığı bir ilkokuldur.

Başkışının anlattığı ikinci Çinli ise on dokuz yaşında üniversite öğrenciliği yıllarında yarı zamanlı olarak çalışırken tanıştığı Çinli bir kızdır. Bir yayın evinin deposunda üç hafta boyunca beraber çalıştığı üniversite öğrencisi kız Çinli olmasına rağmen Japonya'da doğup büyümüş ve hayatında hiç Çin'e gitmemiştir. Japon okullarında okuyan ve Çinceyi pek bilmeyen kızın Çin ile tek bağı etnik kökenidir. İlk zamanlar muhabbet etmekten kaçınan kız ile sonraları aralarında bir yakınlık gelişmeye başlar ve beraber çalıştıkları son gün kızı Shinjuku'da bir diskoya götürür. Gecenin sonunda kızı Shinjuku istasyonunda Yamonote hattının ters yönündeki trene bindirdiğini farkederek başkışı düşüncesizce bir kusur işlediğini fark ettiğinde çok geç kalmıştır.

Başkışı, kızla Komagome istasyonunda karşılaştıklarında özür diler ve kız ile birlikleyken eğlendiğini, kız bilerek yanlış trene bindirmediğini ve ertesi gün tekrar buluşmak istediğini söyleyerek hatasını telafi etmek ister. Ancak başkışı bu noktada gecenin ikinci büyük hatasını yaparak sigarasını içtikten sonra sigara paketiyle önceden kızın telefon numarasını yazdığı kibrit kutusunu da çöpe atar. Hatasını fark ettiğinde çok geçtir ve yarım zamanlı çalıştıkları yerdeki isim listesinde de, telefon rehberinde de,

üniversitenin öğrenci işlerine de baktığı halde kızın numarasını bulamaz ve daha sonra kızla bir daha hiç karşılaşamaz.

Öyküde tasvir edilen üçüncü Çinli aslında lisede öğrenciyken tanıştığı bir arkadaşının arkadaşı olan birkaç kez konuşmuşluğu olduğu bir karakterdir. Başkisi bu Çinli ile Aoyama'da bir kafede karşılaştıklarında yirmi sekiz yaşındadır ve altı yıldır evlidir. Başkisi bu kişinin kim olduğunu hatırlayamaz ve aralarındaki diyalog ilerledikçe adamın ansiklopedi satıcısı olduğu ortaya çıkar ve başkisi kendisine de ansiklopedi satmaya çalıştığını düşünür. Ancak adam böyle bir niyeti olmadığını fakir olsa da henüz bu kadar alçalmadığını, ayrıca uzmanlık alanının Çinliler olduğunu söyleyince başkisinin kafasında bir şeyler belirir ve adamın liseden tanıdığı bir Çinli olduğunu hatırlar.

2. Kuramsal Çerçeve

Çalışmanın odak noktasını oluşturan ve öyküde ele alınan postkolonyal unsurlar ile ötekileştirme problemine açıklama getirebilmek için postkolonyal kuramdan yararlanmak gerekmektedir. Postkolonyal kuram ile birlikte Edward Said'in ortaya attığı Şarkiyatçılık (Oryantalizm) öyküyü çözümlemede makalenin dayanak noktasını oluşturmaktadır.

2.1. Postkolonyal Kuram

Postkolonyalizm ya da sömürge sonrası kuramı, geniş anlamda ele alındığında sömürgecilikten sonraki zamana denk düşen sömürgeciliğin bıraktığı mirası sorunsallaştıran teoriler bütünüdür. Emperyal gücün etkili olduğu alanlarda ortaya çıkan Postkolonyal edebiyat İkinci Dünya savaşı sonrası döneme bir eleştiri getirmektedir.

Postkolonyalizm ifadesinde 'post' önekinin bulunması postkolonyalizmin tanımlanması ve yorumlanmasında bazı karışıklıklara yol açmaktadır. Post ön ekinin sözcük anlamı bir şeyin sonrasını ifade ettiği için bazı eleştirmenlerce bu kuram "sömürge sonrası" olarak tanımlanmaktadır. Bu sebeple bazı araştırmacılar bunun sömürgeciliğin 'ötesinde' ve 'sonrasındaki' bir bağımsızlık mücadelesi mi ya da sistemin bir devamı ve yoğunlaşması mı olduğu hususunda tartışmaları yoğunlaştırırlar. Buradan hareketle Postkolonyal eleştirinin ne antkolonyalist ne de anti-emperyalist bir eleştiri olduğuna kanaat getirip bunun hepsini kapsayan "bir şemsiye terim" olduğunu ifade ederler (Selden, Widdowson ve Brooker, 2005, s. 229).

Postmodern ve postyapısalcı fikirlerden etkilenen Postkolonyalizmin önemli bir yönü de baskılayıcı ve bastırılmış arasındaki karmaşık ilişki sonucu kültürlerin çatışmasını göstermesidir. Postkolonyalizm ayrıca hem kolonize edenin hem de kolonize edilenin kimlik anlayışlarını değiştirerek kimlik çatışmaları ve kültürel ait olma duygularını sorgulayarak marjinalleşme, karşılıklı ödünç alma ve hibridizasyona değinir. Gittikçe küreselleşen dünyamızda ekonomik nedenlerle yapılan göçün getirdiği politik ve sosyal problemler arasında emperyal ulusun göç eden insanlar üzerinde yarattığı arada kalmışlık, farklılık ve aidiyet yoksunluğu gibi sorunlar da Postkolonyalizmin tartışma

alanı içinde yer almaktadır.

Postkolonyal edebiyat, Batının kendi söylemleri aracılığıyla Batılı olmayan dünyanın değerlendirilmesindeki yanlılığını tartışarak bu söylemler ile ortaya atılan 'öteki'ni sorgular ve yapı sökümüne uğratar. Batı'nın, Doğu üzerinde uygulamaya çalıştığı emperyalizmi meşru hale getirme isteği sonucunda Doğu'nun Batı tarafından karşı kimlik olarak üretilmesi ve betimlenmesi sorunu olan Oryantalizm ise Said tarafından bir öteki problemi olarak ortaya konulmuştur.

2.2. Oryantalizm/Şarkiyatçılık

Oryantalizm/şarkiyatçılık alanındaki çalışmalar güç ve egemenlik ilişkilerini kolonyal ve postkolonyal dönemler üzerinde durarak inceler. Edward Said'in Şarkiyatçılık (Oryantalizm) adlı eseri, Şark'a ve Şarklılığa bakışı tekrar ele alarak bu coğrafyada ciddi etkileri bulunan kolonyal güçlerin uygulamalarını da yeniden sorgular. Kolonileşme amacı güden Batılı ülkelerin sosyoekonomik ve politik dayatmaları Doğulu ülkelerin hegemonya altına alınması üzerinde belirleyici olmuştur. Said'in belirttiği gibi kolonyal söylemler ile Doğu çağıdışı, geri kalmış, edilgen ve feminen olarak, Batı ise medeni, gelişmiş ve erkeksi olarak tanımlanmış ve Doğu, Batının hegemonyasına maruz kalmıştır. Ancak, Şarklıyı, barbar ve ezik; Garplıyı medeni ve üstün yapan bilgi sistemi Garplıya aittir. Batı Şarkiyatçılığı bir söylem olarak "...Şark'la-Şark hakkında saptamalar yaparak, ona ilişkin görüşleri meşrulaştırarak, onu betimleyerek, öğreterek, oraya yerleşerek, onu yöneterek- uğraşan ortak kurum olarak, kısacası Şark'a egemen olmakta, Şark'ı yeniden yapılandırmakta, Şark üzerinde yetke kurmakta" (Said, 2013, s. 13) dir. Batı kendisinin ortaya attığı bu söylemler ile kendi çıkarlarını güttüğü kolonyal pratiklerin doğruluğunu ve haklılığını savunur. Batı kolonyalizmi aydınlatma ve medenileştirme misyonuna dayanan modernleşmenin de başlangıcını oluşturur ve modernizm de bilim, teknolojik ilerleme, gelişmişlik ve özgürlük gibi söylemlerin esas olduğu evrensel normlar üzerine kurulmuştur.

Evrensel modernleştirmeyi savunan Batı dünyası, evrenin merkezine kendini yerleştirmiş; Avrupalı veya batılı olmayan bütün ulusları "öteki" olarak ilan etmiş ve "öteki"ni sömürme ve asimile etme isteğini modernleşmeyle ifade etmiştir. Dolayısıyla, kolonyal arzusunun gerçekleştirilmesine yönelik uygulamaları haklı nedenlere dayandırma çabası olarak nitelendirilebilecek kolonyal söylemlerin başında modernleştirme gelmektedir.

19. yüzyılın sonlarından bu yana Avrupa-Amerikan merkezli modernliğin etkisine maruz kalan ve sömürülen tarafta olmak istemeyen Japonya kısa zamanda modernleşerek kendi başına emperyal bir güç haline dönüşmüştür⁴. Emperyal güç olarak Japonya,

4 Japonyanın içsel kolonizasyonuna karşı körlüğü ve kolonize olmasının getirdiği travmayı silmek için aldığı zorunlu bir tedbir olarak gözlerini dışarıya genişlemeye ve kolonize etmeye yöneltme kararı ile Komori,

Tayvan, Kore, Mançurya, Güney Doğu Asya ve Kıta Çin'i kolonize etmiştir⁵. Nishihara'nın da belirttiği gibi hem Doğu'nun hem de Batı'nın özelliklerini barındıran Japonya coğrafi olarak Doğulu olsa da politik olarak Batının kolonyal söylemini uygulamıştır ve uyguladığı strateji kendi içinde çelişkilidir:

Ulus için Japonya'nın eşsizliği üzerinde ısrar edilmesi gerektiğinde öncelikle Doğulu olma ruhu üzerinde durulur. Medenileşme söz konusu olduğunda ise, Japonya tamamen Batılılaşmış bir devlet gibi davranır. Ulusun diğer Asyalı ülkeler ile işbirliğine ihtiyacı olduğunda, Japonya biz- Asyalıyız politikasını benimser. Ancak komşu ülkelere hükmettiğinde ise Batı tarzı emperyalizmi uygular (Nishihara, 2005, s. 245).

Batı'nın Japonya'yı Oryantalist söylemlere göre tanımlaması ve Japonya'nın Batı'nın modernliğini alıp kendi kendini oryantalize etmesi (Iwabuchi, 1994, s. 3) tartışılmakla birlikte, ulus devlet sistemini güçlendirmek amacıyla 'Japonluk tartışmaları' 日本人論 ('nihonjinron')⁶ ile ortaya çıkan bu 'self-oryantalizm'⁷, bireyciliği minimize ederken ulusal çıkarları maksimize etmiştir (Hasegawa ve Hirose, 2005, s. 246).

Iwabuchi'nin de ifade ettiği üzere Japonya, 'Japonluk tartışmaları' ile kendi üyeleri arasında ve Öteki tarafından farklı şekillerde algılanmış olsa da Japonya Öteki ile etkileşimi sonucu, kendini diğer toplumlardan ayırtmıştır (Iwabuchi, 1998, s. 3). Batılı oryantalist söylem 'Japonluğun' inşasını ve korunmasını desteklerken, Japonya'nın kendini yapılandırması ve Batı'dan farklılığını ortaya koyması Miller'ın da belirttiği gibi self-Oryantalizmin bir sonucudur (Miller, 1982, s. 209). Japonya kapalı, homojen ve statükocu bir toplum olmasa da, ulusun içindeki heterojenliği bastırmak ve hayali ve homojen 'biz'-'onlar' söylemi yaratarak kendini yapılandırmak ve grupçuluğu korumak

Japonya'nın modernliğindeki ikilemi özetlemektedir (Kleeman, 2007, s. 272).

⁵ Hutchinson ve Williams'ın belirttikleri gibi kolonyal Japonya 20. yy. 'da imparatorluğun sınırlarını genişlettikçe kazandığı fiziksel hareketliliğin yanı sıra Tayvan, Kore, Mikronezya adasında ikamet edenler ile Güney Mançurya'nın bazı kısımları dâhil çeşitli insanları vatandaşı olarak kabul etmeye başlamıştı. Bu insanların Japon adalarına seyahat ederek iş bulması sonucunda Japonya'nın etnik oluşumu çarpıcı biçimde değişti (Hutchinson ve Williaams, 2007, s. 2).

⁶ Japon ulusunun eşsizliği söylemi. Japonların dünyanın geri kalanından farklı, özel ve eşsizliğine vurgu yapan edebi-sosyal-kültürel bir söylemdir. Kubata'nın da belirttiği gibi Japon kültürünün ve insanların niteliklerinin Japon vatandaşların arasında uyum, ahenk ve homojenliği destekleyen ideolojik bir yapısı olduğunu öne süren bu söylem, bireysel istekler yerine grubun amaçlarını ve başarısına öncelik vermeyi savunarak Japon hükümetinin ve büyük işletmelerin ortak çıkarlarına da hizmet etmiştir. Japon kimliği ve Japon ulusal karakteri sorunu Japonların yoğun olarak yabancılar ile etkileşime geçtikleri Meiji döneminden (1868- 1912) beri çok tartışılan bir konu olmuş, daha yakın dönemde ise endüstrileşme ve modernleşme sonucu hızlı ekonomik gelişmenin yaşandığı 1960 ve 1970'lerde Japonlar üzerinde teoriler kuran 'Nihonjinron' (the discourse on Japaneseness) teorisi tartışılmıştır (Kubata, 1999, s. 19,20).

⁷ Kelime anlamı olarak "kendi kendini Doğululaştırmak" olan Said'in oryantallizm kavramından üretilen Self oryantallizm, toplumun "kendi (öz)nde de bir batılı canlanmanın olması"ni gerektiren ve bu canlanmanın toplumdaki elit modern tabaka ile gerçekleştirildiği bir kavramdır (Bezci ve Çiftçi, 2012, s. 143).

için Ötekinin söylemini kullanır (Iwabuchi, 1998; Hasegawa ve Hirose, 2005).

Kendi üstünlüğünün farkında olan Japonya Batılı olmayan ülkelerden kendini ayırır. Iwabuchi'nin de üzerinde durduğu gibi Japonya Batı hegemonyasını yapışökümüne uğratmaktan ve "Batı" ile "gerisi" arasındaki ikiye bölünmeyi değiştirmekten ziyade ikili mantığı değiştirmeden "Japonya", "Batı" ve "gerisi" olarak üçe ayırma düşünçesine öncülük etme eğilimindedir (Iwabuchi, 1998, s. 6). Bu düşünçeden hareketle, Japonya'nın Batı'nın oryantalist söylemini kullanarak Batılı olmayan ülkeleri sömürmede yegâne Batılı olmayan emperyal güç konumuna ulaştığını söylemek mümkündür.

2.3. Postkolonyalizm ve Oryantalizm'de Öteki

Said'e göre oryantalizm, Doğu'yu anlatmaz; onu Batı gözüyle kurar ve bunu da modernizm ile açıklar. Oryantalizmde söylemsel bir kurgu olan 'öteki' kavramı, Batılı düşünçenin Doğu'yu algılama, onu kendi karşıtı olarak yeniden kurma, dolayısıyla kendi varlığını hegemonik olarak evrenselleştirme sürecidir. Neticede oryantalizm, farklı olanın söylemsel bir pratik olarak ötekileştirilmesi girişimidir (Keyman, 2002, s. 22).

Postkolonyalizm'de kullanılan 'öteki' kavramı ise esasen psikanalist Jacques Lacan'ın ortaya attığı kimliğin oluşum evrelerinin açıklanmasında kullanılan öteki kavramından türetilmiştir. Lacan, dilbilim, göstergebilim ve psikanaliz arasında bağ kurarak kişiliğin oluşum sürecini açıklar. Lacan'a göre imgesel evrede bebek, 6-18 aylar arasında aynadaki yansımasını gördüğünde fiziksel bir bütün olduğunu ve aynı zamanda anneden de ayrı olduğunu anlar. Bu dönemde bebeğin aynayla karşılaşması ile birlikte ben/öteki diktomisi ortaya çıkar. Bebeğin kimlik ve ego gelişimi, kendisini kendi dışındaki bir imgeyle özdeşleştirmesine bağlıdır ve böylece bebek anne imgesi üzerinden anneye benzerliği ve farklılığıyla ben ve ötekini algılar. Bu noktadan sonra, çocuk annesinden ayrılıp toplum hayatına adım attığında kendi kimliğini oluşturmak üzere dilin yapısının kurulduğu 'simgesel' alana geçer. Toplumsal düzene girilen bu evrede çocuk dili kullanarak kendinden önce var olan sembolik kuralları öğrenir.

Bebeğin aynada gördüğu bütünlük yanılışmasına neden olan ilk "öteki", Lacan'a göre "küçük" öteki'dir. Büyük "Ö" ile yazılan 'Öteki' (burada 'Öteki' olarak ifade edilecek) simgesel evrede ortaya çıkar ve bilinçaltı da bu "Öteki'nin söylemidir" (Lacan, 2006, s. 459). Özne, öteki ile imgesel evrede karşılaşıp benliğini kurduktan sonra, simgesel düzene geçtiğinde ise Öteki ile karşılaşarak benliğini kurar.

Lacancı psikanalize göre ötekine duyulan arzu, hayal kırıklığı, tatminsizlik ve parçalanmaya yol açar ancak ötekine duyulan istek egoyu oluşturarak benliği şekillendirir. Post yapısalcı Foucault'ya göre ise bilgi güce eşittir ve diğerinin temsili güç ile mümkündür. Benlik ötekinin belli bir görüntüsünün temsili ile oluşturur. Dil, bilgi ve güç arasındaki ilişki ve söylemsel hareket Foucault'nun çalışmalarının önemli noktaları arasındadır (Foucault, 1972; 1980, s. 50). Foucault, *The Archaeology of Knowledge* adlı

eserinde konuşan öznenin temsil edilen özne üzerinde güç sahibi olduğundan bahseder (1972, s. 138). Foucault'nun güç ilişkileri ile ilgili düşünceleri Spivak (1987), Said (2013) ve Bhabha (1994) gibi Postkolonyal araştırmacıları da etkilemiştir.

Öteki kavramı, güç ilişkilerini temel alan postkolonyal teoride kolonize edilmiş insanların kimlik sorunlarını çözümlenmede kullanılmaktadır. Lacan'ın belirttiği imgesel evredeki öteki, postkolonyal teoride emperyalist söylemin marjinalleştirdiği insanları ifade ederken simgesel düzende ortaya çıkan Öteki emperyalist ya da kolonyalist imparatorluğu ya da imparatorlukların merkezini temsil eder. Kolonyalist söyleme göre kendi kimliğini inşa eden öteki marjinalleşmeye ve dışlanmaya maruz kalır ve ötekileştirilir. Kolonyalist ve oryantalist söylemler bireyin ötekileştirilme sürecine etki eder. Kubota'nın da aşağıdaki belirttiği gibi Öteki emperyalist klişeler ile inşa edilmiştir:

Egzotik Öteki'nin kültürel temsili, Öteki'ni tanımlayan belirli söylemlerin inşası aracılığıyla görülebilir. Kültürel ikiliği sembolize eden etiketler kültürel farklılıklar yansıtmaktan ziyade bu farklılıkları oluşturmak ve sürdürmek için hizmet vermektedir. Öteki'nin bu inşası sömürgeci söylemin parçasıdır. Öteki'nin sömürgeci inşası ve kültür, ırk, etnisite ve cinsiyet alanlarındaki öznellikleri birçok eleştirmen tarafından tartışılmıştır (örneğin Bhabha 1994; Fanon 1967; Memmi, 1967; Minh-ha 1989; Nandy 1983; Said 1978; Sardar, Nandy, and Davies 1993) (Kubota, 1999, s. 16).

Genel olarak ifade edildiğinde, Oryantalist söylem, Batının hegemonyasını kurarken kendi iktidarını sağlamlaştırmak için Doğuya kendisinden aşağı sıfatlar yüklemesi ile gerçekleştirdiği Doğu-Batı ayrımına dayanan 'öteki' ile ilgilenirken, Postkolonyal teori ise emperyalist sistemin yabancılaştırdığı, yersizleştirdiği insanların dışlanması ile inşa edilen 'öteki' kavramı ve bunun sonucunda oluşan kimlik sorunuyla ilgilenmektedir. Bu makalede incelenecek öyküde ise öteki, her iki bağlamda ele alınmaktadır.

3. Çin'e Giden Yavaş Gemi'de Öteki

Murakami'nin Çin' Giden Yavaş Gemi adlı öyküsünün başlığı Frank Loesser'ın jazz parçası olan "A Slow Boat to China"dan alınmıştır (Lo, 2004, s. 261). Öykünün başlığının seçiminde Japoncası yerine İngilizce'den geçen ve katakana alfabesi ile gösterilen surō bōtosurou bootō⁸ sözcüklerinin kullanımı hem bu şarkıya gönderme yapmak hem de Çin ile Japonya arasında psikolojik olarak kurulan mesafeye vurgu yapmak amacını taşımaktadır.

Öyküde Japon olarak kimlik algısının ilk oluşmaya başladığı dönemden olgunlaştığı döneme kadar olan farklı süreçlerde başkişinin 'öteki'ye olan bakışı betimlenmektedir. Öyküde tasvir edilen Çinli karakterler Japonya'da yaşayan Çinlilerdir ve Çin de tarihi ve politik anlamlarından ziyade, özlem duyulan ve uzun süredir unutulmuş bir sembol gibi tanımlanmaktadır.

⁸ スロウボート (slow boat)

Öykü “ilk kez bir Çinli ile ne zaman karşılaştım acaba?” (1993, s. 292) sorusuyla başlar. Başkışı ilk kez bir Çinliyle karşılaştığı tarihi hatırlamaya çalışırken 1959 veya 1960⁹ yıllarını üç kez vurgulayarak bu yıllardan hangisi olursa olsun fark etmeyeceğini söyler. Belleğinin fazla kuvvetli olmadığını belirten başkışı o yıllarda Johnson ve Patterson’un arasındaki dünya ağır siklet karşılaşmasını televizyonda gördüğünü anımsar ve o yıllara ait gazeteleri kontrol etmek için kütüphaneye gider.

“Kuşların ismi olmadığı gibi benim de belleğimin tarihi yok ” (Murakami, 1993, s. 293) diye belirten başkışıye göre tarihin içi boşaltıldığı için bilinçli olarak tarih belleğinde olmasa da bilinçaltında tarihin öneminin farkındadır. Karatani’nin de ifade ettiği gibi, “Murakami “1960”ın ne anlama geldiğinin farkındadır elbette, ama farkında değilmiş gibi yapar. Bu kelimenin özgün anlamıyla ironidir. Murakami unutulmaması gereken önemli meseleleri siler” (2013, s. 146). Aslında yazar hatırlamaya hiç gerek olmayan ve muhtemelen okurun da bilemeyeceği Johnson ve Patterson’un müsabakasından bahsederek, o dönemde Japonya’daki savaş karşıtı olan önemli politik gelişmeleri yadsımış gibi yapar. Muhtemelen anlamsız bir müsabakadan bahsederek tarihsel bilinci boşaltma yoluyla ironi yapmaktadır.

Özne olarak sürekli varlığını ispatlama çabasında olan başkışı kafasında bu sözcükler ile giderken ölümü düşünür. “Ölüm neden acaba bana Çinlileri hatırlatıyor” (Murakami, 1993, s.295) diye sorgular. Çinliler ile ölüm arasında kurduğu ilişki başkışının bilinçdışını yansıtmaktadır. Murakami’nin Çine olan ilgisini babasıyla olan ilişkisine dayandıran Lo’nun da belirttiği gibi Murakami’nin Çinlileri ölüm ile ilişkilendirmesi küçüklüğünde babasının anlattığı travmatik anıları sebebiyledir (Lo, 2004, s. 259). Murakami’nin Ian Buruma ile yaptığı “Becoming Japanese” başlıklı röportajda babasının 1930’larda gönderildiği Çin’deki savaşa ait deneyimlerini çocukken duyan yazar bunların tam olarak ne olduğunu anımsayamadığını ama onu çok rahatsız ettiğini ifade eder. Murakami röportajda belki de şu anda hala Çin yemeği yiyememesini buna bağlamaktadır. Hem babası hem de kendi için sarsıntı yaratan anıları ile ilgili babasına bir şey sormadığını, babası ile iyi geçinemediği için kendinin de çocuk sahibi olamadığını belirtmektedir (Buruma, 1996 s. 70-71). Lo, babasının Çin’deki travmatik deneyimleri yüzünden Çin yemeği yiyemeyen Murakami’nin babası ile bağlarını koparması ile Çin ile olan geçmişini koparması ve soyunu devam ettirmemesi arasında bir bağlantı kurulabileceğini iddia eder. Çin yemeği yememesi ve dolayısıyla Çin’den gelen her şeyi reddetmesi ve çocuk sahibi olmaması babasının Çin’deki savaş tecrübelerinin bir belirtisi olarak görülebileceğini belirten Lo’ya göre Murakami babasının anlattığı deneyimlerini hatırlayamadığını söylese

⁹ Bu dönemde Japonya’da Ampo Mücadelesi olmuştur. ABD-Japonya Güvenlik Anlaşması’nın yenilenmesini durdurmaya çalışan ama başarılı olamayan, 1959 ve 1960’lardaki kitlesel siyasi ayaklanmadır. Güvenlik anlaşması Japonya’nın ABD üssü olmasının devamını sağlayarak ABD’nin savaşlarına destek vermesini gerektirecekti. Zengakuren (Ulusal Özerk Öğrenci Dernekleri Federasyonu), Ampo mücadelesinde önemli rol oynamıştır.

de bunlar yazarın üzerinde travmaya sebep olmuştur (Lo, 2004, s. 260). Travmatik deneyimler ne kadar bastırılırsa bastırılırsın mutlaka bir şekilde su yüzüne çıkarlar ve bunun muhtemel etkileri yazarın Çini ele aldığı diğer eserlerinde görülebilir.¹⁰ Yazar, 2009 yılında Jerusalem ödülünü alırken yaptığı konuşmada babasının her sabah evlerindeki Budist altarnının önünde savaş alanında ölen insanlar için uzun uzun dua ettiğini ve ölümün gölgesinin onu sardığını hissettiğinden bahseder. Murakami, öldüğünde babasının asla bilemeyeceği hatıralarını da alıp götürdüğünü ancak sadece belleğinde iz bırakan şeyin babasının etrafında gizlenen ölümün varlığı olduğunu belirtmektedir (Murakami, 2009). Babasının Çindeki savaş zamanı anılarına karşı duyduğu farkındalık duygusu ile orada yaşanan ölümlerin ruhunda derin izler bıraktığı yazarın Çin'e karşı sorumluluk hissettiği düşünülebilir.

Öyküdeki başkişinin bilinçdışı da aslında Murakami'nin bilinçdışının bir yansıması gibidir. Başkişinin Çinliler ile ilgili ilk anılarını anımsamaya çalışırken hatırladığı boks müsabakası ve beyzbol maçında geçirdiği kaza aslında şiddet içeren unsurlar barındırır ve Çinlileri hatırlamaya çalışırken şiddet içeren olayları anımsaması bilinçdışında Çinlileri ölüm ve şiddet ile ilişkilendirmesi sebebiyledir. Yazarın babasından duyduğu Çin'deki vahşet içeren savaş anılarının yazarda bıraktığı travmatik izlerin yansımaları başkişi de gözlemlenmektedir.

Murakami'nin öyküsünde tanımlanan üç karakter de fiziksel olarak zayıf veya hasta olarak betimlenmektedir. ilkokul öğretmeni olan Çinli topaldır, üniversiteli kız ise çabuk paniğe kapılan, aşırı gayretli ve çekingen biri olarak anlatılırken üçüncü Çinli ise yıpranmış bir görünüme sahiptir ve midesinden rahatsızdır. Takagi (2009, s. 163) Murakami'nin "Çinli karakterleri egzotik, feminen ve zayıf" (Takagi, 2009, s. 163) olarak oryantalleştirdiğini iddia etse de karakterler feminen değildir ve aslında bu da feminenliğe önyargılı bakıştan kaynaklanan bir yorumdur. Ayrıca, başkişi bu dışlanmış ve ötekileştirilmiş üç karakter aracılığıyla kendi kimliğini ve ait olma duygusunu sorgulamaktadır.

3.1. Etnik Öteki ile İlk Karşılaşma ve Ayrımcılık

Başkişi ilk Çinli ile ilkokul döneminde sınava girmesi için gönderildiği okulda karşılaşır. İlkokul dönemini savaş sonrası demokrasi döneminde geçen zavallı garip altı yıl olarak gören başkişi bunları ifade ederken otuz yaşlarını geçmiş olduğundan savaş sonrası demokrasi döneminde yaşadığı sıkıntı ve sancuların bilincindedir. 1949 yılı doğumlu olan yazarın da öyküde betimlenen başkişi ile aynı dönemde ilkokul eğitimi almış olduğu göze alınırsa burada Murakami savaş sonrası demokrasi döneminde yaşadığı sıkıntılara vurgu yapmaktadır. Bu dönemde ülkenin gelişimini hızlandırmak için bireyin sorumlulukları

10 Yazar, Japonya'nın savaş zamanı Çine uyguladığı şiddete Yaban Koyununun İzinde (2004) ve Zemberek Kuşunun Güncesi (1994) gibi kitaplarında da değinmiştir.

artırılmış ve toplum bilinci kuvvetlendirilmiştir.¹¹ Trenle yarım saat mesafede olan okul ile ilgili başkışının çevresindekilerin de hiçbir şey bilmemesi ve başkışının okulu “dünyanın bir ucundaki Çinli ilkokulu” (Murakami, 1993, s. 295) olarak tanımlaması Japonların kendilerini etnik ötekinin dünyasından soyutladıklarının bir ifadesidir. Ayrıca, okulun ismini hatırlamayan başkışının sadece Çinli erkek öğrencilerin alındığı okulu Çinli ilkokulu¹² olarak betimlemesi aslında bilinçdışı olarak kurulan öteki algısının bir yansımasıdır ve farkında olmadan ayrımcılık yaptığıının bir göstergesidir.

Çinli okulunun kendi okulundan farklı olmadığını; hatta daha temiz olduğunu farkederek başkışı kafasında kurduğu ön yargılarının asılsız olduğu sonucuna ulaşır. Başkışı bilinçdışı olarak Çinlilerin ilkokulunun kendi okulundan daha aşağı olacağını düşündüğü için ayrımcılık yapmaktadır. Bu ayrımcılığın sebebi oryantalist söylemin diğerini kendi zıttı olarak algılama ve algılatma ve öteki üzerinde üstünlük kurarak kendinden farklı olanı daha aşağı, pis, zayıf, gelişmemiş, yabancı gibi kavramlar üzerinden tanımlayarak kendi egemenliğini ve üstünlüğünü haklı çıkarma çabasıdır.

“O gerçekten bir Çinliye benzemiyordu” (Murakami, 1993, s. 298) diye düşünen başkışının, öğretmeni Çinliye benzetmemesinin sebebi daha önce hiç bir Çinli ile karşılaşmamasından dolayı bilinçaltında taşıdığı önyargılar dır. Başkışı kolonyal söylemin ötekileştirip toplum dışına ittiği Çinliler hakkında kalıplaşmış düşüncelere sahip olduğu için gözlemlerinin bilinçaltındaki yargılarından farklı olmasından dolayı bu çelişkileri yaşamaktadır.

Başkışı, Çinli gözetmenin kendinden bahsederken ‘watakushi’ diyerek kibar birinci tekil şahıs kişi zamir kullanmayı tercih etmesine şaşırır: “Bendeniz bu sınavın gözetmeniyim” o ‘bendeniz’ dedi.” (Murakami, 1993, s. 297) Takagi’nin de belirttiği gibi Çinli gözetmenin ‘watakushi’ kişi zamirini tercih etmesi kendisini yabancılaştırmasına ve egzotikleştirmesine neden olmaktadır. Yetişkinler tarafından resmi durumlarda özellikle dinleyicinin sosyal olarak daha yüksek pozisyonda olduğu durumlarda kullanılan bu zamirin ilkokul sınıflarında duyulması pek beklenilmeyen bir durumdur. Bir yetişkin

¹¹ Japonya Millî Eğitim Bakanlığı’nın *Japan’s Growth and Education* adlı yazısında, 2. Dünya savaşı sonrası Japonya’nın işgali sırasında ülkenin demokratikleştirilmesini kolaylaştırmak için eğitim sisteminin demokratikleştirilmesi yoluna gidildiği belirtilmektedir. Buna göre, okul müfredatı, 1951 ve 1958 yıllarında revize edilmiştir. Japonca ve aritmetik gibi konularda skolastik başarıyı arttırmak, bilim ve teknik eğitimin standardını yükseltmek ve ahlak eğitimi için ayrı ders saati ayrılarak bireylerin sorumluluğunu vurgulamak ve kendi yerel topluluklarının ve ülkenin refahına ve gelişimine katkıda bulunacak etkinliklere katılımı sağlamak 1958 yılındaki revizyonun önemli noktaları arasındadır.

Saito’nun da belirttiği gibi çocukların akademik başarısının savaştan sonra Amerika’dan alınan yeni eğitim sistemi sonucunda düşmüş olması sonucunda eğitimde revizyon yapılmıştır (Saito, 2004).

¹² Yokoyama’nın *Japonyadaki Yabancı Çocuk Öğrencilerin Eğitimi*’ adlı çalışmasında belirttiği üzere Japonya’da yabancı öğrenciler için ayrı okullar bulunmaktadır. Koreli, Çinli, Brezilyalı ve Perulu öğrenciler için açılan okulların yanı sıra uluslararası okulların da tüm ülkede bulunduğunu belirten Yokoyama çalışmasında Brezilyalı ve Koreliler için açılmış okullardan örnek vererek inceleme de bulunmuştur (Yokoyama, 2006).

olarak çocuklara hitap ederken bu şekilde bir resmiyete gerek duyulmaması bu gereksiz kibarlığın çocuklar ve kendi arasında daha geniş bir mesafe açtığı izlenimi uyandırmaktadır (Takagi, 2009, s. 163).

“Ben bu okulda çalışan bir Çinli öğretmenim” (Murakami, 1993, s. 298) diyerek kendini tanıtan gözetmen etnik kimliğini belirtir ve sınav başlamadan önce sınava girecek Japon öğrenciler için bir konuşma yapar:

Elbette her iki ülkenin benzeyen yönleri olduğu gibi benzemeyen yönleri de var. Birbirimizi anladığımız yönler olacağı gibi anlamayacağımız yönler de olacaktır. (...) Ancak, çaba harcarsak kesinlikle iyi anlaşacağımıza inanıyorum. Ama bunun için, ilkin birbirimize karşılıklı saygı göstermeliyiz. Bu ilk adımdır (Murakami, 1993, s. 299).

Ancak öğretmen bunları anlatırken 'Japonlar ve Çinliler', 'biz ve siz' olarak ayrımcılık yapmaktadır ve kendini ötekileştirmektedir. Çinli öğretmenin birbirlerini anlama ve saygı duyma ve iyi geçinme ile ilgili mesajı aslında iki ülkenin arasındaki sorunlara işaret etmektedir.

Çinli öğretmen ayrıca sıraların çizilmemesi, sandalyelere sakız yapıştırılmaması, sıraların içinin kurcalanmaması söyleyerek aynı durum onların başına gelse ne hissedeceklerini sorarak kendilerini Çinli öğrencilerin yerine koymalarını ister ve Çinlilere saygı duymaları konusunda öğrencileri uyarır. Lo'nun da belirttiği gibi kendini ötekinin yerine koyma kendi içinde özdeşleştirdiği ve inkâr ettiği kendine ait ötekini ortaya çıkarabilir (Lo, 2004, s. 264). Öğretmenin birbirlerine saygı göstermeleri gerektiğini belirtmesi hem biz ve öteki ayrımını vurgulamakta hem de Japonya'da yaşayan Çinlilerin saygı görmediklerini ortaya koymaktadır. Öğretmenin konuşması ve ötekinin okulunda edindiği ilk izlenimleri başkişinin bir çocuk olarak kavrayışında ötekiye yapılan ayrımcılığa yönelik ilk farkındalık filizlerinin yeşermesini sağlamıştır.

3.2. İkinci Karşılaşma ve Önyargılar

Kolonyal söyleme göre, sömüren taraf kendinden olmayanı daima öteki olarak dışlamakta ve aşağı ırk, ezik, yönetilmeye mahkûm gibi kolonyal söylemler yoluyla onu, öteki olmayı kabullenip, güce boyun eğmeye zorlamaktadır. Dolayısıyla, baskılanmanın ve aşağılanmanın etkisiyle Japonya'da yaşayan azınlıklar asimilasyona uğramaktadırlar. Öyküde başkişinin lise döneminde Çinlilere bakışının ayrımcı olmadığı üzerinde durulmaktadır. Çinlilerin özel ya da farklı olduğunu düşünmeyen başkişi aynı Japonlar gibi Çinlilerin de bireysel olarak birbirlerinden farklı olduklarını ifade eder:

Lisemin liman şehrinde olması yüzünden çevremde yeterince fazla Çinli vardı. Çinli dediysem de özellikle bizden farklı bir tarafları olduğu anlamına gelmez. Yine, onları sıradan yapacak belirgin bir özellikleri de yoktu. Herbiri çok farklıydı ve bu noktada da biz de onlar da tamamen aynıydık. Her vakit düşünüyorum da bireylerin bireyselliğinin tuhaflığı, tüm kategorileri ve genellemeleri aşmaktadır (Murakami, 1993, s. 300).

Ancak başkişi ne kadar bireyselliği vurgulamaya çalışsa da bilincinin derinliklerinde barındırdığı ön yargıları sebebiyle 'onlar ve bizler' diyerek ayrımcılık yapmaktadır.

Sınıftaki Çinlilerin bazılarının notlarının iyiyken bazılarının kötü olduğunu, bazılarının neşeli bazılarının sessiz olduğunu ve birinin görkemli bir köşkte yaşarken birinin ışık almayan tek odalı bir dairede yaşadığından bahseden başkişi, çevresinde farklı sosyal sınıftan ve farklı karakterde Çinliler olsa da sınıftan kimse ile – ister Japon olsun ister Çinli- yaklaşmadığını belirtir. Aslında başkişinin bireyleri kategorilere ayırmaya çalışmadığını, sadece insanlar ile kolay yakınlık kuramadığı yorumunu yapmak mümkündür.

Başkişinin öteki olarak bir Çinli ile ilk defa yakınlaşmaya başlaması üniversitede yarım zamanlı işte çalıştığı döneme denk gelir. Hikâyede anlatılan bu ikinci Çinli karakter işinde hevesle çalışan bir kızdır. Önceleri başkişi ile iletişime geçmekten kaçınan kız ile nihayetinde yakınlaştıkları bir anda kız kendisinin bir Çinli olduğunu açıklar. Kızın çevresindekiler ile yakınlaşmakta güçlük çekmesi, yaptığı ufak bir hatanın sonucunda aşırı telaşlanması ve işine büyük bir hevesle sarılması etnik kökeni, ötekileştirilme, aşağılanma ve yabancılaşma duygusundan kaynaklanmaktadır. Nitekim başkişi ile yakınlaşmalarının hüsrarla sonuçlanması da bunun bir göstergesidir.

Başkişi işteki son günlerinin akşamı beraber Shinjuku'da eğlenmelerinin ardından kızı ters yöndeki trene bindirme hatasına düşer. Kızın kaldığı apartman dairesi Komagome'de başkişinin kaldığı yurt ise Mejiro'da olduğu için kızla aynı trene binseler hiçbir sorun olmayacakken neden kızı özellikle ters yöndeki trene bindirdiğini düşünür. Bunun sebebinin içkiyi çok kaçırmaması ya da kafasının çok meşgul olması değildir. Başkişi aslında bilinçdışı olarak ayrımcılık yapmaktadır. Kız onun için ötekidir ve oryantalist söylemin ayrıştırıcı etkisi sebebiyle başkişi kızın kendisi ile aynı trene binemeyeceğini ve kendisinden farklı bir muhitte oturması gerektiğini düşünmektedir.

Kız neden sonra Komagome istasyonuna geldiğinde, başkişi kızı banka oturtup aptalca bir hata yaptığını söyleyerek özür diler. Ancak kız bilerek yaptığını düşünmüştür. Kız "gerçekten hata etmiş olsan da, aslında kalbinin derinliklerinde öyle umut etmiş olmandan dolayı" (Murakami, 1993, s. 307) diyerek başkişiye üzülmemesini söyler. Kız başkişinin içinde gizlediği ayrımcılıktan kaynaklanan duyguların farkındadır. Sonra kız, "böyle bir şey ilk değil son da olamayacak" (Murakami, 1993, s. 307) diye belirtir. Başkişi önyargılarından dolayı Çinli kızı yanlış trene bindirmiştir ve kız da bunun bilincindedir çünkü daha önce de buna benzer durumlar başına gelmiştir.

Oryantalist söylemin 'öteki'ne yüklediği yaftalardan dolayı bireylerin bilinçaltına işlenen etiketler gerçeklerin önüne geçerek insan ilişkilerini biçimlendirir. Said'in de belirttiği gibi "insan toplumlarının, en azından diğerine göre daha ileri kültürlerin, "öteki" kültürlerle ilişki açısından bireye emperyalizmden, ırkçılıktan, ve etnikmerkezcilikten gayri pek bir şey sunmadıkları" (2013, s. 216) göz önünde

bulundurulduğunda başkışının yanlış yargı ve ırkçı klişelerden etkilenecek kızın yaşadığı yer konusunda bilinçsizce hata yaptığı ve kızla ilişkisine istemeden de olsa set çektiği anlaşılmaktadır.

Kızın da söylediği gibi başkışı bir yanlış daha yaparak söz verdiği halde ertesi gün de kızla buluşmaya gelemeyecektir. Bilinç dışında kız kendinden uzaklaştırarak yabancılaştıran başkışı, sürekli hata yapmasının sebebinin kendi de farkında değildir. Asari'nin de belirttiği gibi kızın kendine acımayla dolu aşırı korumacı bir yapıya sahip olması ve mağduriyet duygusu hissetmesinin haklı sebepleri vardır (Asari, 2010, s. 260). Kız Japonya'da hiçbir zaman aidiyet duygusu hissedemeyeceğinin ve buranın bir parçası olamayacağını farkındadır.

Kız da önceleri başkışının istemeden hata yaptığını düşünerek yine de trene binmiştir ama sonra bir şeylerin yanlış olduğunu anlamıştır. Gözlerinden yaşlar süzülen kız tekrar bu duruma düşürülmek istemediği belirtir ve şöyle devam eder: "Önemli değil. Burası başından beri benim olmam gereken bir yer değil. Burası benim için uygun bir yer değil" (Murakami, 1993, s. 308). Yabancılaşma yaşayan kız kendisinin ayrımcılığa uğradığını düşünmektedir ve kendisini buraya ait hissetmemektedir. Çinli kız ve öyküdeki diğer Çinli karakterler Lacan'ın belirttiği imgesel evredeki gibi toplumda kabul görmek, topluma karışmak ve arzu nesnesi olmayı istemekte ancak bu ideallerine ulaşamamaktadırlar. Kolonyal söylem etnik azınlıkları yersizleştirdiği için simgesel düzende -simgesel düzende Öteki konumunda sömürgeci, otoriter Japonya bulunmaktadır- Öteki için bir arzu nesnesi olmama ve ait olmama duygusu sebebiyle eksiklik hissetmelerine neden olmaktadır.

3.3. Üçüncü Karşılaşma ve Yabancılaşma

Murakami'nin öyküde tanımladığı üçüncü Çinli karakter ise başkışının bir türlü hatırlayamadığı düzgün ancak biraz yıpranmış görünümlü bir adamdır. Fakat bu yıpranmış görünümünün kıyafetlerinin eskimesi ya da yorgun olmasından kaynaklanmadığı, yüz ifadesinin bir yerlerden zorla toplanmış parçaların yığılmış gibi durduğu betimlenmektedir. Bu durum oryantalist bir bakış açısıyla azınlıkların hor görülmesi ve dışlanmalarından kaynaklanan yorgunluğun yansımaları olduğunu düşündürmektedir.

Çinli karakter başkışının masasına gelip onun ismini söyleyerek başkışının kimliğini onaylatır. Murakami başkışının adını özellikle belirtmemektedir. Başkışı Çinlinin kim olduğunu hatırlayamaz ve her zaman insanların yüzünü hatırlayamamaktan yakındır. Çinli ise eskide olmuş şeyleri unutmasını başkışının bilinçaltına atmasına bağlar ve kendisinin de tam tersi sebeple, unutmaya ne kadar çabalarsa çabalasın geçmişi en ufak ayrıntısına kadar hatırladığını anlatır: "Hatırlamama gerek olmayan şeyleri bile hatırlıyorum. Sadece geçmişle ilgili olan şeyleri bu kadar iyi hatırlayınca bundan sonraki belleğinde daha fazla şeye yer kalmayacağından huzursuzluk duyacak kadar belleğim açık" (Murakami, 1993, s.312). İsimleri, tarihleri, yüzleri hatırlamakta zorlanan başkışının aksine her şeyi

hatırlayan üçüncü ötekileştirilen karakter de unutmak istediklerini bilinçaltına atamadığı için rahatsızlık duymaktadır. Üçüncü ötekinin başkişinin tam tersi sebeple her şeyi hatırladığını belirtmesi başkişi ve öteki arasındaki zıtlığı göstermektedir. Hutchinson ve Williams'ın da vurguladığı gibi kökeni fenomenolojiye dayanan ikili karşıtlıklar bir şeyin tanımını diğeri ile zıtlığına göre yapmaktadır. Bu durumda, postkolonyalizmdeki Doğu ve Batı, Şarkiyatçılık ve Garbiyatçılık, sömüren ve sömürülen karşıtlıkları Kendi ve Öteki söylemindeki zıtlığı gerektirir (Hutchinson ve Williams, 2007, s. 2). Dolayısıyla başkişinin kendi karşıtı olarak üçüncü karakter 'öteki' konumunda betimlenmektedir. Ayrıca başkişinin Japonya için önemli olan tarihi meseleleri unutmaması ve geçmişini hatırlamakta zorlanması Japonya'nın savaş zamanı Çine yapılan şiddeti unutturmasının bir eleştirisi gibidir.

Başkişi Çinlinin ismini sorup hatırlayamadığı için kötü hissettiğini söyleyince Çinli bunu hatırlasa da hatırlamasa da ismin onun için önemli olmadığını buna takılmamasını ifade eder. Murakami başkişinin de üç Çinli karakterin de isimlerini belirtmemektedir. Buradaki Çinli karakter sadece üçüncü Çinlidir. Yazarın, karakterlere isim vermeden onları birinci, ikinci ve üçüncü Çinli olarak ayırması onları ayrışık göstergeler olarak görmesi ile ilgilidir. Karakterlerine isim vermesi durumunda tekrar edilemez bir tekilliğe sebep olacağı içindir ki Karatani'nin de iddia ettiği gibi Murakami sıklıkla rakamlara başvurarak tekilliği/tarihselliği reddeder (Karatani, 2013, s. 145).

Başkişi bu adamın liseden tanıdığı bir Çinli olduğunu fark edince ismini de hatırlar. Çinli olduğunu anlayamadığı süre boyunca kim olduğunu da hatırlayamaması bilinçaltındaki kategorileştirmeyi de ifade etmektedir. Böylece başkişinin daha önce söylediği "bireylerin bireyselliğinin her türlü kategori ve genellemelerin üzerinde olduğu" (Murakami, 1993, s. 300) düşüncesi ile çelişmektedir. Yazar, Japon toplumunun algısında etnik etiketin bireylerin isimlerinden de bireysel kimliklerinden de daha etkili ve baskın olduğunu ortaya koymaktadır.

Çinli adam sadece Çinlilere ansiklopedi sattığını, rehberden Çinli ailelerin isimlerini bulup bir liste hazırlayıp kapı kapı dolaşarak sanki memleketten tanıdıkmiş gibi ansiklopedileri pazarladığını anlatır. Şartların onu nasıl bu noktaya getirdiğini, nasıl ansiklopedi satıcısı olacak kadar zor duruma düştüğünü anlamadığını belirten adam iyi yetiştirilmiş, notları başkişiden yüksek olan, lisede kızların ilgi duyduğu biridir. Başkişi bir iş adamıyken arkadaşının düştüğü aşağı konum toplumdaki etnik ayrımcılığın bir izahatıdır.

Başkişi ileride bir gün işleri düzelince arkadaşından ansiklopedi satın almak istediğini belirtince üçüncü Çinli o zamana kadar ansiklopediler ile işinin bitmiş olacağını Çinlilere yönelik başka bir işi olacağını ifade eder: "Bundan sonra Çinliler için zarar sigortası veya Çinliler için mezar taşı satışı olabilir. Satacak bir şeyler vardır mutlaka" (Murakami, 1993, s. 318). Üçüncü Çinlinin sadece Çinlilere yönelik işlerde çalışması toplumda dışlandığı ve

öteki konumuna itildiğini göstermektedir. Başkışı, arkadaşının düştüğü durumu farkedince ona karşı bir sorumluluk hisseder ve Japon toplumunun grupçuluğu korumak adına Japon olmayanları ötekileştirip yabancılaştırıldığı biz - onlar söylemi yüzünden kendine yabancılaşır.

Başkışının ilk defa bir Çinli ile karşılaşmasını anımsamaya çalışırken ilkokul döneminden hatırladığı ikinci olay ise yaz tatili sonrası oynadığı bir beyzbol maçında kafasını çarpıp düşmesi sonucu bir bankta gözlerini açtığına sayıkladığı sözlerdir: “Tozunu temizlersen yine de yiyebilirsin” (Murakami, 1993, s. 294). Başkışının bir arkadaşı utanarak bu kelimeleri sayıkladığını başkışıye söylemiştir ama başkışının neden bu kelimeleri söylediği hakkında bir fikri yoktur.

Başkışı otuz küsur yaşında tekrar bunları düşünürken yine beyzbol topu peşinde koşarken düşüp başımı çarpsam ve bayılsam, gözlerimi açtığımda acaba bu sefer ne derim diye hayal kurar ve şöyle söyleyeceğine karar verir: “Burası benim için de uygun bir yer değil” (Murakami, 1993, s. 318). Bu durum başkışı için bir dönüm noktası olmuştur ve artık o da bir aidiyet sorunu yaşamaktadır. Bu şehirde elde ettiklerinin sıfır olduğunu düşünerek Çinli kızın sözlerini anımsar: “Başından beri burası benim olmam gereken bir yer değil” (Murakami, 1993, s. 319). Çinli kızın sözleri ile kendi düşüncelerinin örtüşmesi yıllar sonra toplumdaki ötekileştirme ve yabancılaşmanın farkına varması ve kendi de aynı şekilde yaşadığı şehre yabancılaşması dolayısıyladır. Sınavın gözetmeni olan Çinli öğretmen idealist konuşmasının sonunda “kafanızı kaldırıp göğsünüzü kabartın ve gururlu olun” (Murakami, 1993, s. 300) diye Japon öğrencilere öğüt vermiştir. Burada geçen ‘gurur’ anlamındaki ‘hokori’ (誇り) sözcüğü ile ‘toz’ anlamındaki ‘hokori’ (埃) sözcüğü sesteş sözcüklerdir. Asari’nin de belirttiği gibi başkışının baygın halde mırıldanarak söylediği “tozunu temizlersen yine de yiyebilirsin” cümlesindeki ‘toz’ anlamındaki ‘hokori’ (埃) sözcüğü ile bilinçaltının derinliklerine kazınan Çinli öğretmenin söylediği ‘gurur’ anlamındaki ‘hokori’ (誇り) sözcüğü birbiriyle bağlantılıdır. Arkadaşının bu lafı utanarak başkışıye söylemesi bu sözcüğü duyan arkadaşını bile utandıracak kadar zalimce bir yankıya sahip olmasındadır. ‘Toz’ anlamındaki ‘hokori’ (埃) sözcüğü ile Çinli öğretmenin bağırdığı ‘gurur’ anlamındaki ‘hokori’ (誇り) sözcüğünün sesteş olması kendine acımasından kaynaklanmaktadır (Asari, 2009, s. 258). Ancak şu da unutulmamalıdır ki, burada Murakami kendine acımadan ziyade gururun silinmesine gönderme yaparak aslında geçmişte savaş zamanı yapılmış katliamların tarihten silinmeye çalışıldığını ima etmektedir.

Murakami sesteş olan 'hokori' sözcüğünü metafor olarak tekrar kullanarak vurgulamaktadır. Öykünün sonunda başkışı "ben sadık bir dış saha oyuncusu olarak küçük gururumu bavula doldurup (...) ne zaman görüneceği belli olmayan Çin'e giden yavaş gemiyi bekleyeceğim" (Murakami, 1993, s. 320) diye boş ufuklara dalarak Çin'i düşünür. Başkışının "dış saha oyuncusu" olması kendisinin toplumdan uzaklaşıp yabancılaşmasını, "gurur"unu (hokori) bavula koyup gitmesi de Japonluk gururunu saklayarak uzaklaştırıldığı Çine dönme özlemini yansıtır.

Tokyo'ya bakarak Çin'i düşünüyorum. İşte böyle bir sürü Çinli ile tanıştım. Ayrıca Çin ile ilgili bir sürü kitap okudum. 'Yıllıklar'dan 'Çin'in Kırmızı Yıldızı'na kadar. Çin ile ilgili daha çok şey öğrenmek istemiştim. Yine de bu Çin, sadece benim Çin'im değil. Bu benim sadece okuduğum Çin. Sadece bana bir mesaj gönderen Çin. Yerkürenin üstünde sarı ile boyanan Çin'den farklı, dahası tek Çin. Bu bir hipotez, bir deneme. Anlam olarak bu Çin diyebileceğimiz sözcükten koparılan ben kendimim (Murakami, 1993, s. 319).

Başkışı, Japonya'da ötekileştirilen azınlıklar ile edindiği deneyimlerini düşünürken aslında kendinin Çin'den uzaklaştırılıp yabancılaştırıldığının farkına varmıştır. Çini tanıma ve anlama isteği duyan başkışının Japonya'nın oryantalist ve kolonyalist söylemleri benimseyerek Çin'i ötekileştirmesi sonucunda Çin'den koparılması nedeniyle kimliğinin bütünlüğü bozulmuş ve kişiliğinde tutarsızlığa neden olmuştur. Başkışı için 'sembolik düzen'de bir arzu nesnesine dönüşen Çin'e dönme ve tekrar bütünlüğüne kavuşma isteği Çin'e giden yavaş gemiyi ufukta beklemesi ile tasvir edilmiştir.

Sonuç

Öyküde Japon başkışının hayatının üç farklı döneminde karşılaştığı toplumun dışlamasına maruz kalmış Japonya'da yaşayan üç Çinli ile ilgili deneyimleri betimlenmektedir. Eserde Japon toplumunun algısında etnik etiketin bireylerin isimlerinden de bireysel kimliklerinden de daha etkili ve baskın olduğu görülmektedir. Kolonyal söylemin yarattığı hegemonya ile farklı kimliklerin ve kültürlerin daha aşağı görülerek, kasıtlı ya da bilinçsizce baskı altına alınmaları ve yersizleştirilmeleri sonucunda öyküdeki karakterler de öteki konumuna düşürülerek toplumdan uzaklaştırılmaktadırlar: Hâkim güç tüm toplumu yönetmek için azınlıkları baskı altına alarak kendi hegemonik üstünlüğünü kurmaktadır. Sömürgecilik sonrası dönemde de müstemleke politikalarının mirası olan azınlıkların önyargılı temsilleri, bireylerin özne olarak kendi benliklerini inşa etmelerini engelleyen bir unsur olarak öyküde ortaya çıkmıştır. Kolonyal dönemden post kolonyal döneme geçilse de hegemonyacı bilinç yüzünden öyküdeki bireyleri kategorileştiren etiketlerin yeniden üretildiği ve dolayısıyla ötekileştirmeyi teşvik ettiği anlaşılmıştır.

Oryantalist anlamdaki öteki Batı gibi hareket eden Japonya'nın kendini diğer Asyalı

milletlerden üstün görmesi ile öyküde yansımalarını bulurken, toplumdaki biz ve onlar ayrımının yarattığı önyargılar sonucu azınlıkların dışlanması ise postkolonyal söylemdeki ötekiyi sembolize etmektedir. Japonya'nın öteki söylemi, batının oryantalist ötekisi ve postkolonyal söylemin Ötekisi olmak üzere iki öteki algısını da barındıran emperyalizm kaynaklı bir söylemdir. Japonya'nın Batılı emperyalist politikaları benimseyerek bu politikaları Asyalı devletlere uygulaması sonucu Japonya'nın öteki söylemi ortaya çıkmıştır. Öyküde Çinli karakterler bağlamında ötekiye yönelik önyargılı yaklaşımın kaynağı emperyalist devletlerin yarattığı Öteki söylemidir.

Başkişi ne kadar ayrımcılık yapmak istemese de ötekiye karşı oluşturduğu kültürel önyargılar ve aşağılamalar, ötekine kendinden aşağı sıfatlar yükleyerek, sözde farklılıklar oluşturaran oryantalist sistemin amacına ulaştığını göstermektedir. Öyküde oryantalist söylemin marjinalleştirdiği karakterler için imgesel dönemdeki ilk arzu objesi olan Japon toplumuna kabul edilme ve ait olma duyguları, simgesel düzende bulanık sömürgeci, otoriter Japonya tarafından ötekileştirilmeleri sonucunda hissettikleri bir eksiklik ve hiçbir zaman ulaşamayacakları bir arzudur.

Başkişinin öykünün sonunda "dış saha oyuncusu" gibi toplumdan yabancılaşması ve "gurur"unu bavula koyarak Çin'e giden yavaş gemiyi ufukta beklemesinin uzaklaştırıldığı Çin'e geri dönme özlemi arzusundan kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Japon toplumunda yaşayan azınlıkların ötekileştirildiğini fark eden başkişi aslında kendinin de Çin'den koparıldığının farkına varmıştır ve bu durum kimliğinin bütünlüğünü bozmuş ve başkişi için 'sembolik düzen'de bir arzu nesnesine dönüşen Çin'e dönme ve tekrar bütünlüğüne kavuşma isteği olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, eserde Çin'in tarihi ve politik anlamlarından ziyade, başkişinin uzaklaştırıldığı, özlem duyulan ve uzun süredir unutulmuş bir sembol gibi tanımlandığı ortaya çıkmaktadır. Japon toplumunun algısında etnik etiketin etkisi ve başkişinin bilinç dışında ötekiye karşı oluşturduğu kültürel önyargılar nedeniyle yaşadığı içsel çatışmalar sonucunda başkişinin kendi benliğine ve Japon toplumuna yabancılaştığı sonucuna varılmıştır.

Kaynakça | References

- Asari, F. (2010). (村上春木の中国 「中国行きスロウ・ボートという観点から」)Murakami Haruki no Chuugoku 'Chuugoku yuki surou bouto to iu kanten kara. *Hosei Daigaku*, 253-266.
- Bezci, B. & Çiftçi, Y. (2012). Self oryantalizm: İçimizdeki modernite ve/veya içselleştirdiğimiz modernleşme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(1), 139-166.
- Bhabha, H. (1994). *The location of culture*. London: Routledge.
- Boyd, J. (2002) In Pursuit of an Obsession: Japan in Inner Mongolia in the 1930s, *Japanese Studies*, 22:3, 289-303, DOI: 10.1080/1037139022000036977.
- Buruma, I. (1996). *Becoming Japanese*. The New Yorker, 60-71. Web. 11 Mart 2020.
- Depci, A. (2021). Haruki Murakami'nin "Yaban Koyununun İzinde" adlı romanında modernizm, militarizm, emperyalizm ve kapitalizm bağlamında koyun imgesi. *Humanitas*, 9(17), 143-163.
- Foucault, M. (1972). *The archaeology of knowledge* (A.M. Sheridan-Smith Trans.). NY: Pantheon.
- Foucault, M. (1980). *Power / Knowledge: Selected interviews and other writings, 1972-1977*. NY: Pantheon Books.
- Hasegawa, Y. & Yukio H. (2005). What the Japanese language tells us about the alleged Japanese relational self. *Australian Journal of Linguistics*, 25(2), 219-251.
- Hutchinson R. & Williams M. (2007). *Representing the other in modern Japanese literature: a critical approach*. NY: Routledge.
- Iwabuchi, K. (1994). Complicit exoticism: Japan and its other. *Continuum*, 8(2), 49-82.
- Karatani, K. (2013). *Tarih ve Tekerrür*. Metis.
- Keyman, E.F. (2002). Globalleşme, oryantalizm ve öteki sorunu: 11 Eylül sonrası dünya ve adalet. *Oryantalizm-II Doğu-Batı Dergisi*, 20, 11-32.
- Kleeman, F.Y. (2007). *Modernity, history, and the uncanny: Colonial encounter and the epistemological gap*. In M. Williams & R. Hutchinson (Eds), *Representing the other in modern Japanese literature: a critical approach* pp 271-291. NY: Routledge.
- Kubota, R. (1999). Japanese culture constructed by discourses: Implications for applied linguistics research and ELT. *Quarterly*, 33(1), 9-35.
- Lacan, J. (2006). *Écrits: The first Complete edition in English*. (Trans. B. Fink). NY: W.W. Norton. (Original work published 1966).

- Lo, K. C. (2004). Return to what one imagines to be there: Masculinity and racial otherness in Haruki Murakami's writings about China. *Novel*, 37(3), 258-276.
- Miller, R. A. (1982). *Japan's modern myth: The language and beyond*. NY: Weather Hill.
- Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology. Japan's Growth and Education 1963. Japan. Web. 12 Kasım 2019.
- Morley, J. W. (1983). *The China Quagmire, Japan's Expansion on the Asian Continent, 1933-1941*. New York: Columbia University Press.
- Murakami, H. (1991). (象の消滅) Zō no shōmetsu. Tokyo: Shinchōsha.
- Murakami, H. (1994). (ねじまき鳥クロニクル) Nejimakidori kuronikuru. Tokyo: Shinchōsha.
- Murakami, H. (2004). (羊をめぐる冒険) Hitsuji o meguru bouken. Tokyo: Kabushikigaisha.
- Murakami, H. (2017). (騎士団長殺し) Kishidanchō Goroshi. Tokyo: Shinchōsha.
- Murakami, H. (2009, 28 Şubat). *Haruki Murakami's acceptance speech for the Jerusalem award. Atticus in Japan*.
- <https://atticusinjapan.wordpress.com/2009/02/28/haruki-murakamis-acceptance-speech-for-the-jerusalem-award/>
- National Archives. The Cabinet Papers: China and Japan.
- <https://www.nationalarchives.gov.uk/cabinetpapers/themes/china-japan.html>
- Nishihara, D. (2005). Said, Orientalism, and Japan, *Journal of Comparative Poetics*. *Alif: Journal of Comparative Poetics*, 25, 241-253.
- Peattie, M.R. (1975). *Ishiwara Kanji and Japan's Confrontation with the West*. Princeton: Princeton University Press.
- Pinnington, A. (2006). *Foreign bodies': 'Race', gender and orientalism in Tanizaki Junichiro's 'the mermaid's lament*. In *Representing the other in modern Japanese literature: A critical approach* (pp. 75-95). Routledge Taylor & Francis Group.
- Said, E. W. (2013). *Şarkiyatçılık: Batı'nın sark anlayışları* (B. Ülner Çev). İstanbul: Metis Yayınları. (Orijinal basım tarihi 1978).
- Saito, Y. (2004). The history of Japan's educational development.
- https://www.jica.go.jp/jica-ri/IFIC_and_JBICI-Studies/english/publications/reports/study/topical/educational/pdf/educational_02.pdf

- Selden R., Widdowson P. & Brooker P. (2005). *A Reader's guide to contemporary literary theory* (5th Edition). London: Longman.
- Shimada Toshihiko (1963). Taiheiyō sensō e no michi: Kaisen gaikōshi. Nihon Kokusai Seiji Gakkai Taiheiyō Sensō Gen'in Kenkyūbu. 太平洋戦争への道: 海戦外交史. 日本国際政治学会太平洋戦争原因研究部 Volume 2. Tokyo: Asahi Shimbun Sha.
- Spivak, G. C. (1987). *In Other Worlds: Essays in Cultural Politics*. NY: Methuen.
- Sugihara, K. (1997). *The Economic Motivations behind Japanese Aggression in the late 1930s: Perspectives of Freda Utley and Nawa Toichi*. Journal of Contemporary History, 32(2), 259–280. <https://doi.org/10.1177/002200949703200208>
- Takagi, C. (2009). *From postmodern to post bildungsroman from the ashes: An alternative reading of Murakami Haruki and postwar Japanese culture (Diss)*. The University of North Carolina, Greensboro.
- Wilson, Sandra. (2002). The Manchurian Crisis and Japanese Society, 1931–33 (London: Routledge. pp. 1–11. Yokoyama, M. (2006). (日本における外国人児童生徒の教育) Nihon ni okeru gaikokujin jidou seito no kyouiku. Kokusaigakubu Kokusaigakka, 1-24.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırmacılar verilerin toplanmasında, analizinde ve raporlaştırılmasında her türlü etik ilke ve kurala özen gösterdiklerini beyan ederler.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı

Makalenin hazırlanmasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.